

2014 | 01

'de Meerkoet'

Natuurvereniging Wierhaven

NATUURVERENIGING WIERHAVEN

DOEL

De vereniging stelt zich ten doel:

- Planten en dieren in ons werkgebied te bestuderen
- Een bijdrage te leveren onze leefomgeving op duurzame wijze te beheren
- Op actieve wijze te participeren in onze leefomgeving
- Op actieve wijze de communicatie over de gevonden gegevens verzorgen naar de belanghebbenden in het werkgebied

MIDDELEN

- Werkgroepen die door monitoren van de omgeving kennis verzamelen en deze kennis gebruiken om de eigen omgeving te dienen
- Kadervorming door middel van cursussen
- Voortlichting via een goede PR en marktstrategie; excursies en lezingen zijn daarvan een onderdeel
- Fondsen stimuleren om voor specifieke activiteiten financiën te hebben

WERKGEBIED

Het werkgebied van Natuurvereniging Wierhaven bestaat uit de voormalige gemeenten Wieringermeer en Wieringen en de stad Medemblik, met de grenzen Markerwaardweg/Droge Wijmersweg.

CONTRIBUTIE

Type lidmaatschap	Bedrag per jaar
Jeugdlid (t/m 18 jaar)	€10,00
Lid (vanaf 18 jaar)	€15,00
Donateur (geen tijdschrift)	€5,00
Huisgenoten	€6,25

Leden ontvangen 2x per jaar het verenigingsblad de 'Meerkoet'.

De contributie dient voor 1 maart van het kalenderjaar te worden overgemaakt op 13.81.71.998 t.n.v. WIERHAVEN. Na 1 maart worden er €1,15 aan administratiekosten gerekend. Automatisch incasso is mogelijk, neem hiervoor contact op met secretaris@wierhaven.nl

Inhoudsopgave

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER	3
INLEIDING	4
VERENIGINGSINFORMATIE	5
EEN NESTKAST VERHAAL	7
VOGELCURSUS EN TUINVOGEL OPFRISAVOND OP HERHALING	8
OVERLEVING VAN PULLEN VAN PIMPELMEES EN KOOLMEES	9
JEUGDZAKEN	12
NATUURDAG 2014	13
TEKEN 2013	15
DIJKGATSWEIDE ONTWIKKELINGEN	18
TELLINGEN VAN ZWARTE STERNS EN VISDIEVEN OP SLAAPPLAATSEN	22
IN HET IJSSELMEERGEBIED IN 2012	22
AGENDA	24
TE KOOP: NESTKASTEN EN PINDAKAASPOTHOUDERS!	26
ZEILEXCURSIES NAAR VOGELEILAND DE KREUPEL 2014	27

Voorwoord van de voorzitter

Door: John van Dorland

Het is een roerig jaar geweest. Na veertig jaar leek het erop dat Wierhaven ging stoppen. Leden die al heel lang de kar trokken waren 'bestuursmoe'. Er was weinig tot geen aanwas van nieuwe leden, en leden die minder actief waren, wilden er ook geen extra tijd insteken. Tot overmaat van ramp kwam er onenigheid in de vereniging waardoor het bestuur uit elkaar viel. In april 2013 werd er een ledenvergadering bij elkaar geroepen. Het onderwerp: stoppen met de vereniging. Of niet. De vergadering begon in een mineurstemming. Er werd veel gesproken over oud zeer, te veel ego's, het soms onderling niet door 1 deur kunnen en de bestuursproblemen sinds 2004. Kortom het was geen prettig plaatje.

Er was 1 bindende factor: Liefde voor de natuur in ons gebied. De meeste leden bij de ALV hadden het gebied zien ontwikkelen in de laatste 40 jaar tot wat het nu is: Een gebied met een enorme biodiversiteit. Dit ging niet vanzelf: de noeste arbeid van veel leden binnen de vereniging hebben lokale en regionale planmakers van waardevolle informatie over flora en fauna voorzien. Plannen konden worden herzien en gewijzigd. Er werden biotopen gecreëerd waardoor nieuwe soorten zich konden vestigen, er werden gebieden beschermd om unieke en zeldzame soorten te beschermen. En ik durf met overtuiging te zeggen: Wierhaven heeft dit gebied mede vorm gegeven.

Ook de doelen, opgesteld in 2004, zijn bereikt, mede door het trouwe aantal leden en donateurs in de afgelopen jaren:

- We hebben planten en dieren in ons gebied bestudeerd
- We hebben een bijdrage geleverd om onze leefomgeving op duurzame wijze te beheren
- We hebben op actieve wijze geparticipeerd in onze leefomgeving
- We hebben op actieve wijze de communicatie over de gevonden gegevens verzorgt naar de belanghebbenden in het werkgebied

En net nu we kunnen oogsten, net nu de doelen zijn bereikt, net nu biodiversiteit hoog op de agenda van de overheid staat en Wierhaven 'nog nodiger is' houden we ermee op. Moe van de interne strubbelingen en moe van de tomeloze inzet? Moedeloos omdat er geen nieuwe mensen waren die het stokje wilden overnemen?

Toen klonk er een overtuigend Nee! Dit gaat ons niet gebeuren! We willen door! De stemming sloeg om. Er was binding in de groep. Er werd tegen opheffing gestemd. Een aantal oude en nieuwe leden boden aan om een doorstart te bewerkstelligen en nieuw bestuur werd in gevormd in december 2013.

Door het oog van de naald. Dit moet ons niet weer gebeuren. De groep actieve leden moet groter worden. We moeten de leden weer enthousiast krijgen door leuke, laagdrempelige activiteiten te organiseren. Dus een oproep aan alle leden: kom naar de activiteiten, de werkgroepavonden en naar de Algemene ledenvergaderingen. Laat je stem horen. Laat je weer inspireren door de natuur om je heen. Alle data staan in deze editie van de meerkoet. Veel leesplezier.

Inleiding

Wierhaven leeft! Er is een nieuw bestuur gevormd met mensen met weinig bestuurservaring maar wel met veel enthousiasme:

Klaas van den Berg. Is al jaren lid van Wierhaven. Enthousiast vogelaar en ringer. Hij heeft te taak van op zich genomen.

Bob Woets. Ook al jaren lid. Vogelaar en vlinderman. Hij is bestuurslid en neemt de secretaristaken waar.

John van Dorland. 30 jaar geleden jeugdlid geweest. Is niet actief in het veld maar geniet wel van de natuur. Hij is de nieuwe voorzitter.

Als bestuur hebben we eind 2013 een aantal keer bij elkaar gezeten. We waren bezorgd over de vergrijzing van de vereniging. Ook is er een te kleine kern van actieve leden. Deze mensen hebben de afgelopen jaren Wierhaven drijvende gehouden maar hadden ook nevenactiviteiten bij andere, landelijke, organisaties. Hierdoor zijn er in de afgelopen 2 jaar weinig initiatieven geweest. Dit moest veranderen. We besloten een aantal speerpunten te benoemen voor de komende 2 jaar:

Het enthousiasmeren van de bestaande leden en het werven van nieuwe (jeugd) leden door het organiseren van excursies, cursussen en workshops. Werkgroepen moeten hiervoor opgezet worden.

We moeten 'digitaal' worden. De website moet vernieuwd worden en we moeten, waar dat kan, via e-mail communiceren. Leden moeten regelmatig geïnformeerd worden d.m.v een maandelijkse nieuwsbrief en aankondigingen in de lokale media. Er moet 2x per jaar een Meerkoet uitkomen.

We begonnen voortvarend. We hebben werkgroepen opgericht die een aantal activiteiten voor 2014 hebben bedacht. We zijn nu een half jaar verder en de opkomst is matig te noemen. Er zijn wel nieuwe leden bijgekomen maar niet in de aantallen die we hoopten. Soms hebben we zelfs excursies moeten afblazen. Zelfs het 40 jarig jubileum werd karig bezocht! Al met al kijken we met gemengde gevoelens terug. Het is vooral jammer dat we onze huidige leden niet hebben kunnen bereiken met het nieuwe programma. Graag horen we waaraan dat ligt? Je kunt een mail sturen naar educatie@wierhaven.nl of per brief aan de vereniging (het nieuwe adres staat in deze meerkoet).

Verderop in deze meerkoet staan een aantal verslagen van de activiteiten. Laat je weer inspireren en laat van je horen.

Het digitaal worden houdt voornamelijk in dat we de website willen vernieuwen, met een nieuwe huisstijl! Het moet weer het centrum van de vereniging worden waar mensen voor allerlei informatie op terecht kunnen. Het is ook de bedoeling dat in de toekomst nieuwsbrieven, meerkoeten en notulen hierop terecht komen. Zodra de website klaar is (planning eind juni 2014), krijgen jullie allemaal bericht.

Het liefst versturen we alle communicatie via e-mail. Mocht uw e-mail niet bij ons bekend zijn geef het dan even door op bestuur@wierhaven.nl.

Belangrijk: Natuurlijk krijgen mensen die geen internet of e-mail hebben alles met de normale post.

Communicatie naar buiten blijkt onze (het bestuur) achilleshiel te zijn. We zijn niet consistent genoeg. Dat moeten we veranderen. We moeten officiële vergaderstukken op tijd versturen, er moet maandelijks een nieuwsbrief komen en de pers moet geïnformeerd worden over de activiteiten. Niet dat het niet gebeurt maar het gebeurt niet goed genoeg. We hebben dan ook hulp nodig in het bestuur, het liefst van mensen die tot nu toe wel contributie betalen maar niet actief betrokken zijn. Nieuwe inzichten zorgen ervoor dat we de juiste dingen gaan doen.

Mensen laat ons weten wat je van de vereniging verwacht. We gaan in september de activiteiten voor 2015 plannen en we willen jullie er graag bij betrekken. Kom naar de werkgroep avonden in de zorgboerderij, die vooral om gezelligheid draaien, en denk met ons mee.

Verenigingsinformatie

Door: Het bestuur

Bij een nieuw bestuur horen ook nieuwe ideeën en een aantal nieuwe afspraken. Hieronder proberen wij onze ideeën, zoals ook besproken op de ledenvergaderingen nogmaals kenbaar te maken.

Om te beginnen willen alle leden het nieuwe bestuur voorstellen:

	Naam	John van Dorland
	Leeftijd	44
	Woonplaats	Amsterdam
	Functie	Voorzitter

	Naam	Klaas van den Berg
	Leeftijd	29
	Woonplaats	Medemblik
	Functie	Penningmeester

	Naam	Bob Woets
	Leeftijd	28
	Woonplaats	Wieringerwerf
	Functie	Lid

Allereerst hebben we er voor gekozen om een aantal werkgroepen op te zetten. Eind 2013 is het toen net aangestelde bestuur met een aantal opties voor op te richten werkgroepen gekomen en leden hadden tijdens de ledenvergadering de mogelijkheid zich aan te sluiten bij zo'n werkgroep. Uiteindelijk zijn er 4 actieve werkgroepen opgericht. Hieronder een overzicht van de huidige werkgroepen en de leden die verbonden zijn aan de werkgroep

Educatie	Jeugd	Website	Redactie
Klaas van den Berg	John van Dorland	Bob Woets	Bob Woets
Otto de Vries	Theo Neuvel		
Laurens van der Vaart	Joop Neuvel		
	Bert Winters		

Werkgroep Educatie

Werkgroep Educatie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de activiteitenkalender en de werving van excursieleiders en eventuele lezingen. De werkgroep stelt gedurende het jaar een agenda vast en legt deze voor aan het bestuur. Tijdens de werkgroepavonden kunnen alle leden hun ideeën en wensen kenbaar maken bij de werkgroep. Minimaal 1 persoon is verantwoordelijk voor persberichten.

Werkgroep Jeugd

Werkgroep jeugd kent deels overlap met werkgroep educatie, maar richt zich puur op jeugdactiviteiten. Jeugdleden (<18 jaar) kunnen tegen gereduceerd tarief lid worden en deelnemen aan jeugdactiviteiten.

Werkgroep Website

Werkgroep website is verantwoordelijk voor de lay-out en vulling van de website. Momenteel werkt Natuurvereniging Wierhaven hard aan de ontwikkeling van een nieuwe website. Nadat deze nieuwe website is gelanceerd, wordt het beheertechnisch beter onderhoudbaar en moet het een interactieve en actuele website worden.

Werkgroep Redactie

Werkgroep redactie is verantwoordelijk voor de uitgave van de Meerkoet en de digitale nieuwsbrief.

Werkgroepavond vs Ledenvergadering

Op de agenda 2014 staan diverse werkgroepavonden en ledenvergaderingen. Deze avonden hebben een verschillend doel, hieronder staat kort de achterliggende gedachte achter beide avonden:

- Werkgroepavond** Werkgroepavonden hebben als insteek om als werkgroep bij elkaar te komen en te bespreken. Daarnaast hebben leden de mogelijkheid om hun ideeën bij een werkgroep kenbaar te maken. Tevens is het op deze avond mogelijk dat werkgroepen leden uitnodigen om bepaalde kennis te delen, informatie uit te wisselen of een leuke activiteit te ondernemen. Het doel van werkgroepavonden is om eens per 3 maanden een vaste avond te hebben om elkaar weer eens te zien en de neuzen binnen de werkgroep dezelfde kant op te krijgen en de afgelopen 3 maanden te evalueren. Vanuit het bestuur zal voor werkgroepavonden geen agenda worden aangeleverd. Werkgroepen zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen avond. De resterende werkgroepavonden voor 2014 zijn op 16/09 en 18/11.
- Ledenvergadering** Ledenvergaderingen zijn verenigingsbreed en voor alle leden openbaar. De avonden zullen voorzien zijn van een agenda en daarnaast hebben leden de mogelijkheid om zelf punten in te brengen. Naast de ledenvergaderingen hebben leden altijd de mogelijkheid om hun stem kenbaar te maken per telefoon, e-mail of tijdens een van de vele activiteiten. De resterende ledenvergaderingen voor 2014 zijn op 21/10 en voor 2015 op 20 januari.

Een nestkast verhaal

Door: Theo Neuvel

Al enkele jaren heb ik bij mij in de achtertuin 3 nestkasten hangen, twee houten die ik zelf gemaakt heb en een ronde hout/betonkast, de hout/betonkast hing eigenlijk te laag onder de pergola op zo'n 180 cm boven de grond, geen goede plek maar er was geen andere plaats om die op te hangen, dus dan maar voor decoratie doeleinden, toch leuk zo'n kastje.

De twee houten kasten had ik aan de achtergevel van mijn woning geplaatst, een kast net onder de goot boven het schuurtje en de andere boven het achterraam op zo'n 3 meter boven de grond, dat was voor allebei ook geen goede plek, met diegene die onder de goot hing daar was te veel gedoe mee, met de ladder op de schuur klimmen (korte ladder) dan de ladder weer om hoog halen, een houten plank onder de ladder (omdat anders de dakbedekking stuk gaat) en weer omhoog om te kijken hoe het er voor stond. Vervolgens in omgekeerde volgorde weer terug, maar elk jaar geen broedsels in die kast. De andere houten nestkast was wel succesvol, elk jaar wel een broedsel, maar die had ik te dicht bij het schuurtje opgehangen, dat had de kat van de burens ook door, op een gegeven moment een hoop kabaal achter en ik zag de kat weg rennen, wat was hier aan de hand? De poes dacht een makkelijk smakelijk hapje te kunnen bemachtigen en was van het schuurtje op de kast gesprongen, blijkbaar ging het toch niet naar wens en waarschijnlijk is hij een van zijn negen levens verloren bij de val en als ik hem te pakken had gekregen ook nog de rest (bij wijze van spreken). Gelukkig hing de kast er nog, beetje scheef maar ja. De plek waar de kast hing was dus niet goed, ik heb de kast dan maar precies in het midden gehangen tussen de schuurtjes, dat was de oplossing, geen last meer gehad van de kat.

Op een gegeven moment zag ik op internet opnames van een slechtvalk broedsel, genomen met een vaste camera, dat leek mij ook erg leuk, vervolgens zelf zo'n camera aangeschaft met monitor. Omdat de andere houten nestkast toch geen succes opleverde heb ik die maar gehalveerd en op de andere geplaatst na eerst de bovenkant van de onderste gedeeltelijk te hebben verwijderd, de camera bovenin geplaatst en nu heb ik elk broedseizoen schitterende beelden van het wel en wee in het broedseizoen. Dit jaar is helemaal succesvol, zelfs in de hout/betonkast heb ik nu pimpelmezen broeden, die hadden 9 eitjes gelegd en ik telde een paar weken later zeker 5 jongen, misschien wel meer maar door het gekrioel in die kleine kast kon ik ze niet precies tellen. De koolmezenkast op de achtergevel is ook weer een succes, ook 9 eitjes, maar omdat daar de camera in hangt kan ik elke dag volgen hoe het er bij staat, nu op 12 mei zijn er 6 jongen en beginnen al met "vlieglessen" er wordt wat afgefladderd, zo rond de 16^e of 17^e zullen ze gaan uitvliegen en hopelijk zullen dat dan alle 6 zijn.

Je zou zeggen dat broedende kool en pimpelmezen in een en dezelfde tuin waarvan de nestkasten maar zo'n 4 meter van elkaar af hangen ruzie met elkaar zouden hebben, maar nee, ze gaan met elkaar om als broer en zus, zitten naast elkaar op een waslijn, schitterend gezicht. De hele dag door vliegen de mezen af en aan, het hokje in en uit, blijkbaar is er nog genoeg voedsel te vinden in deze qua begroeiing armetierige buurt, al lijkt het wel of ze langer onderweg zijn als in het begin. Ik heb daarom maar meelwormen gehaald en die in een glazen schaal gedaan en op de tuingrond gezet, niet goed dus want dat hadden de kauwtjes en eksters ook snel door. Ik had vorig jaar een oud metalen boodschappen mandje omgetoverd in een voerkorf met 6 openingetjes voor de kleinere zangvogels voor in de winter, mandje met de onderkant boven, daar een houten bodem onder gemaakt met opstaande rand en een schuin dak er boven. Daar de meelwormen in gedaan en het geheel op een tafeltje geplaatst, ook dat ging niet naar wens, die grote eksters wisten evengoed nog de meelwormen er uit te halen door die grote kop door zo'n klein openingetje te wurmen. Vervolgens heb ik drie openingen dichtgemaakt en de korf op de rand van het tafeltje gezet, nu kunnen ze er niet meer bij komen, de mezen na een paar dagen wel, toen hadden die het door dat er voedsel vlakbij lag. In de namiddag was er weer een kat in de tuin, de schrik slaat je om het hart, de mezen hebben alleen maar oog voor voedsel zoeken en zijn dan een makkelijke prooi, even rap het roofdier verjaagd en morgen mijn "kattenverjager" maar weer installeren. De kattenverjager is een tuinsproeier met bewegingsmelder, je sluit hem aan op een waterkraan en als dat ding dan een beweging constateert begint hij in de rondte te sproeien en katten hebben een hekel aan water, dus, juist weg kat. Een nadeel zit er wel aan vast, je moet dan niet vergeten om eerst de kraan dicht te draaien als je in de buurt komt, wat mij al een paar keer overkomen is. Zoals je ziet is er bijna voor elk probleem wel een oplossing te vinden. Je moet er wat voor over hebben, maar het is toch erg leuk om zo bezig te zijn om dan toch uiteindelijk je doel te bereiken en dat is "het uitvliegen van de jonge meesjes"!! Vandaag 15 mei is het dan zo ver, alle meesjes zijn uitgevlogen, alle 6 de koolmeesjes en hoeveel pimpelmeesjes er waren weet ik niet, maar zeker 5, ik was op het moment suprême niet thuis, ik verwachtte eigenlijk dat ze de 16^e zouden uitvliegen, je kunt wel een hoop maar niet alles naar je hand zetten, je kunt de natuur nu eenmaal niet dwingen.

Vogelcursus en Tuinvogel opfrisavond op herhaling

Door: Bob Woets

Tuinvogeltelling opfrisavond

Eind december 2013 is het nieuwe bestuur van Natuurvereniging Wierhaven aangesteld en begin januari was daar direct al het eerste wapenfeit. Op 16 januari werd namelijk een heuse Tuinvogeltelling opfrisavond georganiseerd op de donderdag voorafgaand aan het weekend van de Nationale Tuinvogeltelling.

Zo snel als het idee was geboren, zo snel meldden zich ook al de eerste geïnteresseerden nadat het vanwege de korte voorbereiding in slechts enkele kranten had gestaan.

Donderdagavond 16 januari was het dan zover, de Koolmees, Pimpelmees, Huismus, Merel en Turkse Tortel, ze waren één-voor-één getuigen van de eerste activiteit van Natuurvereniging Wierhaven in 2014. Om half 8 druppelden de 9 deelnemers aan de tuinvogeltelling opfrisavond gestaag binnen bij Zorgboerderij de Dijkgatshoeve om na een bakje koffie of thee aan te schuiven en een prachtige tuinvogel herkenningkaart in de handen gedrukt te krijgen. Het zou een voorbode zijn voor een gezellige en informatieve avond.

Gedurende de avond kwamen de meeste algemene tuinvogels aan bod met foto's, tekeningen en uiteraard werden de belangrijke herkenningpunten benoemd. Tijdens het behandelen van zo'n soort wekt dat vaak diverse herinneringen of vragen bij deelnemers op, zodat zich soms interessante vraagstukken de ronde deden.

Na nogmaals koffie, thee en een koekje werd de avond in stijl afgesloten met het vergelijk tussen diverse gelijkende soorten. Denk hierbij aan de verschillen tussen de Zwarte Mees en de Koolmees of de Vink en de Groenling. Tevens werd nog even uitgebreid gesproken over de voedertechnieken die iedereen hanteert en achteraf mochten we zelfs foto's ontvangen van een enthousiaste deelnemster van enkele voedertafels uit Westerland.

Al met al een zeer geslaagde avond, zeker gezien het feit dat de avond op korte termijn werd georganiseerd. Eén van de deelnemsters sloot af met het idee om in een volgende editie ook geluiden op te nemen wat in 2015 zomaar eens gebruikt kan worden als extra aanvulling op de avond. Vervolgens ging iedereen huiswaarts, maar uiteraard niet nadat uitgebreid werd verzocht allemaal de tuinvogels te tellen en kenbaar te maken via Tuinvogeltelling.nl. Tot volgend jaar!

Vogelcursus voor beginners

Met een succesvolle vogelcursus van enkele jaren geleden nog in het geheugen, startte op 27 maart 2014 de vogelcursus voor beginners met 9 enthousiaste deelnemers. Aanvankelijk waren dit er 11, maar helaas kregen we op het allerlaatste moment 2 afmeldingen. Gedurende 4 theorieavonden en 3 excursies kwamen vele vogelsoorten voorbij in de volgende categoriën: Bos en Polder, Tuinvogels, Watervogels en Wadvogels. Naast uitgebreide herkenningpunten per soort werden tevens de geluiden geoefend en hebben we geprobeerd zoveel mogelijk vogels ook tijdens de excursiedagen te horen.

Er werden vele leuke vogelsoorten waargenomen gedurende excursies, welke vaak zeer fraai bekeken konden worden in de Dijkgatsweide, het Wierholt of het Schor van Den Oever. Voorbeelden van prachtig waargenomen soorten zijn Lepelaar, Buizerd, Blauwborst, Zomertaling, Gele Kwikstaart, Appelvink, Grote Bonte Specht en Roodborsttapuit. Naast de vogels werd er natuurlijk ook op het allerlei andere zaken in de natuur gelet en werden Reeën, Hazen, Zeehonden, diverse vlindersoorten en vele planten waargenomen.

Begin mei, nadat alle avonden en ochtend achter de rug waren kregen we zeer positieve feedback van de cursisten over het verloop van de cursus. Iets om volgend jaar opnieuw toe te voegen aan de activiteitenkalender!?

Een ochtendexcursie bij de Dijkgatsweide (foto: Klaas van den Berg)

Overleving van pullen van Pimpelmees en Koolmees

Door: Bert Winters

Inleiding

We leveren, behalve sowieso alle ringgegevens aan het Vogeltrekstation en aan Trektellen.nl, de CES gegevens aan Sovon, de verzamelde teken (per 2013) aan Universiteit Utrecht en vermeldenswaardige waarnemingen aan Wierhaven/waarneming.nl, ook nestkastgegevens aan de NESTKAST werkgroep middels Nestkaarten aan Sovon. Reeds vanaf het eerste jaar dat we vogels ringen, hebben we, aanvankelijk incidenteel, pullen van mezen in nestkasten geringd: in 1998 een nestje Koolmezen, in 2000 bij toeval een nestje Zwarte mezen en in 2004 een nestje Pimpelmezen.

Vanaf 2005 zijn er, meer consequent, nestkasten gecontroleerd bij onze vaste ringplek bij gemaal Leemans. Vanaf 2007 is het aantal nestkasten bij Leemans uitgebreid tot in totaal 20 (L-serie) en op de toen nog natuurcamping van Staatsbosbeheer eveneens 20 (C-serie). Zowel in 2008 als in 2010 zijn incidenteel tevens de nestkasten bij de Staatsbosbeheer werkschuur meegenomen in het ringonderzoek. Dat laatste komt met name bij de aantallen geringde Pimpelmees pullen duidelijk tot uitdrukking.

Aangezien we bij Leemans gedurende het gehele jaar ook met mistnetten vogels vangen om te ringen en in de winter voeren, vergroten we onze kansen om van de pullen uit de nestkasten die eenmaal uitgevlogen zijn, vogels terug te vangen. In de eerste jaren werd op de voertafel in Den Oever ook naar mezen uitgekeken en zagen Leon en Barbara regelmatig mezen terug, die hier geringd waren en omgekeerd. In recente jaren wordt er ook, steekproefsgewijs, met mistnetten gevangen rond de voertafels bij de SBB werkschuur. Voorts proberen we zoveel als mogelijk de vrouwtjes te controleren in de nestkasten tijdens het broeden. Wintercontroles van slapende vogels in nestkasten vinden incidenteel plaats.

Zo worden terugmeldingen gegenereerd, waaruit eventueel de overleving berekend kan worden. Bij het Vogeltrekstation loopt er een onderzoek dat RAS project genoemd wordt: Recapturing Adults for Survival. Onze werkwijze komt in grote mate overeen met dit project en voor het Nestkaarten onderzoek vormen we de invulling van een grote witte vlek op de kaart van Nederland.

Resultaten

In onderstaande wordt met name nader ingegaan op de overleving en niet zozeer op "aantal eieren", "aantal uitgekomen eieren", "aantal jongen" en "aantal uitgevlogen jongen", gegevens die wel uit de nestkaarten op te maken zijn. Hierbij wordt als datumgrens gebruikt, de overgang van het eerste naar het tweede kalenderjaar dus per 1 januari na het geboortjaar (= jaar van ringen). Uitzondering hierop is gemaakt voor de vogels, die aantoonbaar het nieuwe broedseizoen niet hebben gehaald (voor die tijd dood gemeld). Daarnaast wordt met "geringde pullen" wel uitgegaan van het aantal dat daadwerkelijk uitgevlogen is.

Tijdens CES en RAS dagen op het Vogeltrekstation, waar ringers voorgerekend krijgen, op welke wijze hun gegevens wetenschappelijk geanalyseerd kunnen worden, wordt altijd benadrukt, dat je overlevingsberekeningen pas kunt uitvoeren, nadat je de maximum leeftijd van de betreffende vogelsoort gepasseerd bent. Immers: zolang de vogel nog in leven kan zijn, kan hij ook nog een terugmelding opleveren. Voor Pimpelmezen geldt (volgens de lijst van Staav, 2014) 14 jaar en 7 maanden en voor de Koolmees 15 jaar en 5 maanden. Dergelijke berekeningen zijn dus op basis van onderstaand materiaal (nog) niet te maken, nog afgezien van of ik daar toe in staat zou zijn. Kool- en Pimpelmezen uit ons onderzoek hebben overigens nog nooit een leeftijd van 10 jaar gehaald.

Pimpelmees

Jaar	Geringde pullen	1 ^e ei	Terug gemeld (%)	Waarvan na jaarwisseling (%)
2005	57		7 (12,3)	5 (8,8)
2006	56	19/04	5 (8,9)	4 (7,1)
2007	92	09/04	18 (19,6)	6 (6,5)
2008	174		22 (12,6)	7 (4,0)
2009	100		13 (13,0)	7 (7,0)
2010	175	09/04	15 (8,6)	10 (5,7)
2011	116	09/04	19 (16,4)	13 (11,2)
2012	120	02/04	20 (16,7)	10 (8,3)
2013	74	26/04	14 (18,9)	7 (9,5)
2014		01/04		
Totaal	964		152 (15,8)	69 (7,2)

Als voorbeeld van de situatie, waarbij een Pimpelmees pas jaren na het ringen eens is terug gezien: “geringd 14/05/2009, terug 06/06 en dan pas 12/01/2012 opnieuw” en dus toch thuis horend in de laatste kolom. Een jonkie van 15/05/2010 werd slechts eenmaal terug gezien op 19/02/2013.

Gemiddeld wordt bijna 16% van de geringde pullen eens terug gemeld. Daarvan ca 7% die ook na de jaarwisseling nog in leven is. Er lijkt geen duidelijke trend in de tijd te zijn. Opvallend is, dat bij de bijna grootste steekproef (van 2008) het minste aantal Pimpelmezen de winter blijkt te hebben overleefd, slechts 4%. Bij de andere grote steekproef van 2010 ook slechts 5,7% die het volgende jaar gehaald heeft. Daartegenover staat, dat bij één van de slechtste broedseizoenen uit het onderzoek, dat van 2013, er binnen één (uitzonderlijk zacht) winterseizoen toch 9,5% na 1 januari 2014 al teruggemeld is. Het aantal nestkasten (zie inleiding) is bijna tweemaal zo groot als in 2005 en 2006!

Indien 2013 buiten beschouwing gelaten wordt (sneeuw tot begin april!), worden de eerste eitjes steeds vroeger in het seizoen gelegd. Er wordt in dit verband wel eens verwezen naar klimaatverandering (“global warming”). Er lijkt geen duidelijke relatie tussen deze datum en de overleving, noch tot aan, noch tot na de jaarwisseling.

Bijzonderheden.

Een als pullus geringde vogel uit 2008 werd op 14 oktober van hetzelfde jaar door een collega ringer gevangen bij Kornwerderzand aan de overkant van de Afsluitdijk. Nederlandse Pimpelmezen worden als “standvogel” beschouwd, maar zwerven kennelijk wel tot meer dan 30 km rond.

In 2012 lagen van een laat broedsel acht van de elf pullen dood in het nest, maar werd er toch nog eentje (van drie overlevers?) op 30 juni in een net aangetroffen.

Een welliswaar niet als pullus, maar wel als eerstejaars gevangen Pimpelmees die geringd werd op 22/09/2008 in Den Oever, werd in 2009 en 2010 eenmaal terug gevangen en werd op 06/02/2011 als raamslachtoffer opgeraapt, een straat verderop. Op 13/02/2011 al weer gevangen in een net bij Leemans en is zowel in 2013 als in 2014 broedend in een nestkast gecontroleerd op de “camping”.

Doodsoorzaken voor Pimpelmezen, voorafgaand aan het broedseizoen van hun eerste jaar: “door rat uit net”, “in braakbal Bosuil”, “verkeer”, “in braakbal Sperwer” 3x.

Koolmees

Jaar	Geringde pullen	1 ^e ei	Terug gemeld (%)	Waarvan na jaarwisseling (%)
2005	119	21/04	32 (26,9)	25 (21,0)
2006	89	27/04	22 (24,7)	15 (16,9)
2007	132	14/04	33 (25,0)	20 (15,2)
2008	213		44 (20,7)	26 (12,2)
2009	159		54 (34,0)	24 (15,1)
2010	159	05/04	33(20,8)	22 (13,8)
2011	129	16/04	22 (17,1)	10 (7,8)
2012	123	12/04	35 (28,5)	22 (17,9)
2013	106	28/04	22 (20,8)	11 (10,4)
2014		05/04		
Totaal	1229		297 (24,2)	175 (14,0)

Ook van de Koolmees zijn er voorbeelden, dat de echte analyses pas later gemaakt kunnen worden: geringd 27/05/2005, pas terug 05/12/2009. En doodsoorzaken die individuen uitsluiten van de laatste kolom: 1 x “kat, Wieringerwaard”, 1 x “Bosuil”, 2 x “Sperwer”, 2 x “raam ter plaatse, binnen drie weken na het ringen!”, 1 x “raam Oosterland”, 1 x “dood in nestkast”.

Koolmezen lijken een veel hoger overlevingspercentage te hebben dan Pimpelmezen: gemiddeld 24% wordt tenminste wel eenmaal terug gemeld, 14% tot in het volgende jaar. Ook hier levert de grootste steekproef (extra nesten geringd bij SBB werkschuur; zie inleiding) niet de hoogste overleving op: 2008 na de winter 12,2%. De winter van 2011-‘12 heeft echter kennelijk nog veel harder toegeslagen. Na afloop slechts 7,8% die aantoonbaar nog in leven was, terwijl de Pimpelmees in deze winter juist haar hoogste overleving liet zien. Het slechtste broedseizoen, 2013, gevolgd door een zachte winter, levert vooralsnog maar 10,4% terugvangsten op in de eerste vier maanden van 2014. Dit percentage zal echter zonder twijfel nog wat oplopen. Ook hier lijkt geen duidelijke trend in de loop der jaren. Er is dus ook geen gelijke pas met de Pimpelmees.

Ook voor de Koolmees een tendens naar steeds vroeger begin van de eileg (afgezien van 2013). Ook hier geen duidelijke relatie tussen het legbegin en de overleving.

Bijzonderheden

Tijdens een “mezeninvasie” in 2003, waarbij Koolmezen uit Rusland, Litouwen of nog verder weg richting onze “lage landen” kwamen, ging een bij ons als pullus geringde Koolmees met de trekkers mee en belandde op de Vinkenbaan op Vlieland in een net. Een ander exemplaar, geringd op 26/05/2009, konden we volgen tot 11/10 op de voertafel en werd op 14/10 in Castricum gecontroleerd (50 km), ook door collega ringers. Ook bij de Koolmees wordt er van uitgegaan, dat onze broedvogels standvogels zijn.

Hoewel er nog niet veel vergelijkingsmateriaal is, troffen we na de milde winter van 2013-´14 opvallend veel vaker teken aan bij Koolmezen dan in het voorafgaande voorjaar.

Discussie

Overleving van vogels is van veel factoren afhankelijk. Voedsel, weer en predatie zijn zonder twijfel de belangrijkste. Concurrentie om nestplaatsen zou ook een rol kunnen spelen. Vrijwel elk jaar vinden we wel ergens een dode mees in een nestkast, vlak voorafgaand aan het broedseizoen en gestorven in de strijd met een soortgenoot of een andere mees.

De Bosuil zal (vanaf 2013?) geen factor van betekenis meer zijn. Heeft de Bosuil, samen met de Havik, eerst de Ransuil uit onze polderbossen verdrongen, nu heeft de Boomarter op zijn beurt de Bosuil weer doen verdwijnen. Boomarters hebben nog geen effect op onze nestkastbroeders, althans niet aantoonbaar rond de nestkasten waarop deze gegevens zijn gebaseerd. De Sperwer zal zijn tol blijven eisen onder vogels ter grootte van mezen.

Bij een reeks min of meer strenge winters vóór 2013-´14 komen net zo goed onder als boven gemiddelde overlevingspercentages voor. Het lijkt er in sommige jaren op, dat meer jongen tot minder overleving leiden en weinig jongen (minder concurrentie op de voerplaats?) relatief meer overlevers oplevert. Landelijk gezien loopt het begin van de eileg bij ons nog behoorlijk achter vergeleken met het binnenland.

Er is beslist ook een “waarnemers effect”. De laatste jaren komen er bijna geen meldingen meer uit Den Oever. In plaats daarvan wordt er wel iets vaker bij de werkschuur van SBB met mistnetten gevangen. Het netto effect hiervan op de overlevingsgetallen die wij meten, is moeilijk te bepalen. Uit de verschillende steekproeven, Leemans, CES locatie net buiten het bos, SBB werkschuur Hippolytushoeveerweg, nestkasten Sluitgatweg en voertafel Den Oever is gebleken, dat de mezen het hele Robbenoordbos en de directe omgeving gebruiken als leefgebied.

Het beeld van de Koolmees ten opzichte van de Pimpelmees kan vertekend zijn. Wij gebruiken een grotere ringmaat (2,8 mm) voor Koolmees dan voor Pimpelmees (2,3 mm), waardoor eerstgenoemde ringen vanachter het keukenraam in Den Oever met de telescoop allicht gemakkelijker af te lezen zijn geweest. Bovendien zijn Koolmezen mogelijk meer dominant op de voerplekken, waardoor zij een grotere vangkans hebben en daardoor dus ook op hogere percentages uitkomen. Overigens is de verhouding tussen broedende Pimpelmezen en Koolmezen in de laatste jaren wat opgeschoven, aanvankelijk 30/70% (2005) tot recent bijna 50/50% (2012).

Jammer dat in onze bossen zo weinig soorten nestkastbroeders voorkomen, maar mooi, dat inmiddels ook andere waarnemers zich bij dit onderzoek hebben aangesloten. Dat heeft ons reeds een datumrecord opgeleverd: op 1 april 2014 reeds een eerste Pimpelmees eitje.

Zoals eigenlijk altijd, worden gegevens betrouwbaarder en dus waardevoller, naarmate waarnemingenreeksen langer worden volgehouden. In die zin zullen onze gegevens op termijn nog wel eens goed gebruikt kunnen worden, indien iemand een analyse over een groter gebied (heel Nederland?) zou willen gaan uitvoeren. Meer dan genoeg motivatie om er mee door te gaan.

Met dank aan Barbara van der Molen (ringaflezingen Den Oever), Leon Kelder (vanginspanningen en nestkast controles Den Oever en SBB werkschuur), Klaas van den Berg en Henk van Doorn (actuele mede ringers en nestkast controleurs) en Germen Lont en Theo Neuvel (nestkast bouwers).

Bert Winters, mei 2014.

Ac.winters@quicknet.nl

Jeugdzaken

In Januari 2014 hebben we de werkgroep jeugd opgezet. De jeugd is onze toekomst en we vinden het belangrijk dat we ze bij de natuur betrekken. Het team bestaat uit Bert Winters, Henk van Doorn, Germen Lont, Theo Neuvel, Joop Neuvel en John van Dorland. Het doel van de werkgroep is het organiseren van leuke activiteiten voor kinderen. We hebben ons dit jaar op de wat jongere kinderen gericht in een leeftijd tussen de 6 en de 12 jaar. We wilden geen overvolle agenda omwille de tijd maar toch is er een heel leuk programma uitgerold. Ziet verderop in de meerkoet welke activiteiten er dit jaar nog zijn (Agenda).

We wilden in het voorjaar de jeugd nestkastjes laten maken en laten ophangen. Daarna was het de bedoeling om de nestkastjes te controleren en, als het kon, de jongen te ringen.

Zaterdag 1 Maart was het zover. Er waren 8 kinderen op de workshop 'nestkastjes bouwen' afgekomen. Otto de Vries deed een korte inleiding. Daarna konden de kinderen met hamer en spijker aan de slag (foto). Door fantastisch voorbereidend werk van Theo Neuvel werk er geen spijker krom geslagen en 30 minuten later waren ze klaar. Met watervaste stift werden de namen van de kinderen zijn onder de kastjes gezet (foto). Van al dat werk had iedereen ondertussen honger gekregen en dus was het tijd voor een pauze met limo en chips.

Na een korte wandeling werd het eerste kastje in het Dijkgatbos opgehangen. We hadden hiervoor toestemming van de boswachter gekregen. Ieder kind kreeg de kans om op een ladder de spijker een eind in de boom te jensen, wat sommigen volledig op eigen kracht ook nog lukte (foto). Na deze heerlijke wandeling was het weer tijd om naar de Dijkgatshoeve te gaan. De kinderen waren heel enthousiast, zelfs zo dat we niet genoeg nestkastjes hadden: iedereen wilde er een. Theo heeft dat de week erna prachtig opgelost door de kastjes bij de mensen langs te brengen. Wat een service!

Vogelhuisjes in de maak (Foto: John van Dorland)

Het voorjaar was zo mooi en warm dat bij een kastencontrole op 28 April bleek dat alle kasten een legsel hadden. De kool- en pimpelmezen waren er ook blij mee. Helaas is van het ringen tot nu toe niets gekomen. Het was moeilijk de agenda's op elkaar af te stemmen maar we blijven het proberen!

Op de jubileum dag van Wierhaven op 17 mei waren er ook jeugdactiviteiten. Vooral vleermuizen kijken en vogels vangen was heel erg in trek.

Een van de gemaakte kastjes (Foto: John van Dorland)

Bij de vleermuizen hadden de kinderen geluk dat we 2 soorten vonden: de Meervleermuis en de ruige dwergvleermuis. De M Meervleermuis had het zo naar zijn zin dat hij niet weg wilde vliegen (foto). Daarnaast werden veel vlinders gezien waaronder een prachtig oranjepipje.

Bij het ringen werden mussen, een boeren zwaluw en fitissen gevangen en geringd. Een trekpleister op de dag. Mooi om te zien hoe de vogels professioneel gehanteerd werden. Nemen we mee in de activiteitenplanning van 2015!

De tweede helft van het jaar gaan we proberen nog meer kinderen enthousiast te krijgen voor onze vereniging met leuke activiteiten als braakballen pluizen en voederplankjes maken. In 2015 willen we meer organiseren en, naast onze leden, ook scholen gaan benaderen. We hebben hiervoor meer vrijwilligers nodig die ons hierin kunnen ondersteunen. Mocht je belangstelling hebben dan kun je een mailtje sturen naar educatie@wierhaven.nl. Ook suggesties en tips zijn welkom.

Natuurdag 2014

Door: Klaas van den Berg

In het kader van ons 40 jarig jubileum zou er eigenlijk vorig jaar een feestdag georganiseerd worden, maar dit is toen door de situatie binnen de vereniging helaas niet doorgegaan. Nieuw bestuur nieuwe plannen, dus afgelopen 17 Mei was daar onder het genot van een prachtige blauwe lucht en een aangenaam temperatuurtje de Natuurdag 2014 georganiseerd door Natuurvereniging Wierhaven!

Het was een volle dag met veel diverse excursies en informatie, zo waren daar een aantal stands van o.a. de Kerkuilenwerkgroep Nederland, de KNNV hoorn e.o., een imker met alle producten voor en door Bijen, preparateur Willem Boot had een mooie collectie opgezette dieren uit ons omgeving tentoongesteld, de Dijkgatshoeve had de winkel open voor de producten die ze maken en voor een lekker kopje koffie of thee en geen enkele activiteit red je op een lege maag dus was er de Hapkar met heerlijke versbelegde broodjes. Maar natuurlijk hadden we zelf ook een kraam gevuld met nestkasten en pindakaaspothouders in bouwpakketen als kant en klaar en natuurlijk informatie over Natuurvereniging Wierhaven, ons werkgebied en activiteiten.

Een sfeerimpressie (Foto: Gerdi Kerckhaert)

En aan activiteiten was er geen tekort! De dag begon al gelijk met een eigenlijk doorlopende ringdemonstratie. Onder het toezien oog van vele volwassenen en kinderen werden Boerenzwaluwen, Huismussen, Fittissen en een Heggenmus voorzien van een ring van het Vogeltrekstation, en met het uitleg van de ringer werden de vragen over het hoe en het waarom beantwoordt.

Een van de meest bezochte excursies was ook de vleermuis excursie welke door vleermuisexpert Jan Boshamer werd verzorgt. Met een ronde langs de vleermuis kasten in het Dijkgatbos werd de mensen veel uitgelegd over het wel en wee van de vleermuis. En met een kijkje in de kasten kreeg men ook soorten te zien die je normaal gesproken alleen maar als een flits voorbij ziet schieten in de schemering. Mooie soorten als Ruige Dwergvleermuis en de Meervleermuis konden rustig worden bekeken.

Later in de middag werden er ook waterbeestjes gevangen en bekeken wat er zoal in de sloot voorkomt, waarbij goed het verschil was te zien tussen 2 slootjes dicht bij elkaar 1 met weinig leven in het water en een andere met juist veel verschillende soorten beesten zoals: Bootsmannetje, Watervlooien, Watermijt en veel meer.

Ook waren er op de natuurdag diverse wandelingen zoals naar de dijkwielen en een rondje over de dijkgatsweide/dijkgatsbos als vlinderexcursie met mooie soorten zoals Bont zandooje en Landkaartje.

Met deze natuurdag laat Natuurvereniging Wierhaven weer zien dat ze bestaat!

Alle mensen die hebben geholpen met het organiseren vooraf en het op de dag zelf geven van informatie en excursies hartelijk bedankt voor deze mooie dag. Wat mij betreft voor herhaling vatbaar volgend jaar!

Meervleermuis (Foto: John van Dorland)

Ring demonstratie (Foto's: A. van den Berg (links) en K. van den Berg (rechts))

Teken 2013

Door: Bert Winters

Inleiding

Het voorkomen van teken in het Robbenoordbos is geen recent verschijnsel. Toen 20 - 25 jaar geleden een onderzoek werd uitgevoerd naar de kwaliteit van eischalen bij mezen in relatie tot zure regen, heeft de nestkast controleur zijn controles gestaakt, omdat hij "besprongen" werd door teken. Naar eigen zeggen had hij er op een ochtend wel 300 op zijn broek lopen.

Er is een groot individueel verschil in aantrekkelijkheid voor teken tussen verschillende mensen. Over het algemeen vinden teken mij weinig aantrekkelijk. Per jaar heb ik er tussen 1 en 4 (2013!) ergens vast zitten. Echter, wanneer ik met mijn zoon of echtgenote van het pad af, het bos in loop, hebben zij binnen de kortste keren teken op hun schoeisel of broek lopen, zelfs al lopen we achter elkaar aan op hetzelfde paadje, ik voorop.

Inmiddels komen we bij het ringen van vogels al jaren teken tegen. Deze bevinden zich doorgaans op de oogleden, in de "mond"hoeken of onder de ondersnavel, juist daar, waar zich geen veren bevinden. Van meet af aan hebben we deze verwijderd, enerzijds om de vogel te ontlasten, anderzijds om verdere verspreiding te voorkomen, zodat we er ook zelf minder hinder van zouden ondervinden (druppel op een gloeiende plaat?).

Staatsbosbeheer bleek een afspraak te hebben met de Universiteit van Utrecht, afdeling Diergeneeskunde, om verzamelde teken, die aangetroffen werden bij doodgereden reeën, op te sturen voor onderzoek. Toen er eenmaal contact gelegd was, bleek men wel geïnteresseerd om ook teken te ontvangen, die bij vogels werden gevonden en toen ik aangaf, wel 1000 teken op jaarbasis te kunnen leveren, was de reactie: "SUPER". We mogen onszelf nu "Tickbusters" noemen.

De teken worden met een fijne pincet bij de vogels weg gehaald en per vogel in een plastic buisje verzameld, dop erop, nummeren en administreren op soort en ringnummer van de betreffende vogel en elke paar weken opsturen naar Utrecht.

Ook Wageningen Universiteit heeft contact met ons gezocht. Daar wil men onderzoeken, hoe het komt, dat aan de oostzijde van de snelweg A 7 zoveel meer teken worden aangetroffen dan aan de westzijde. Er wordt een relatie met het voorkomen van reeën (aan de oostzijde) verondersteld. Tot nu toe hebben we (nog) geen gegevens geleverd aan dit onderzoek, al heb ik onze medewerking wel toegezegd

Winterkoning met teek (foto: Klaas van den Berg)

In onderstaande tabel is samengevat, hoeveel teken er per maand zijn aangetroffen en bij welke vogelsoorten.

* Juli tekort buisjes, waardoor de meerderheid van de teken niet in Utrecht terecht is gekomen.

** 16 oktober – 17 november idem, ondanks mijn verzoek geen buisjes uit Utrecht ontvangen.

Eerste getal: aantal individuele vogels. Tweede getal: totaal aantal teken.

Maand	I	II	III	IV	V	VI	VII*	VIII	IX	X**	XI**	XII
Soort												
Winterkoning					1/2	2/13	6/25	2/5		1/1		
Heggenmus						6/44	7/36					
Roodborst						4/13	11/54	2/13	9/26		1/1	
Nachtegaal					2/3	4/18	3/23					
Blauwborst				1/1								
Gekraagde Roodstaart					1/2							
Merel	8/9	8/9	7/16	10/3 8	3/23	4/60	4/85	2/11	4/18	11/3 7	30/5 3	5/8
Zanglijster				1/3	4/31	1/1	5/91	4/46		1/1	1/1	
Bosrietzanger								1/1				
Kleine karekiet					1/1	1/1		2/2				
Tuinfluitter					1/3							
Zwartkop						2/11	15/35	1/1			1/1	
Tjiftjaf							1/1					
Fitis					1/1	2/2						
Pimpelmees											1/1	
Koolmees			1/2	2/2	1/3					4/16	1/2	2/3
Vink				1/3			1/5		1/1			
Appelvink							1/1					2/3
Mens						3/7	1/1			1/1		
18 soorten	8/9	8/9	8/18	15/4 7	15/6 9	29/170	55/357	14/7 9	14/4 5	17/6 6	35/5 9	9/14

Bij het overzicht dienen enkele kanttekeningen geplaatst te worden. Indien een vogel veel teken heeft, soms meer dan 30 per individu (zie Merel, Zanglijster juli), zijn deze soms niet alle verwijderd. Je kunt er voor het welzijn van de vogel niet te lang mee "om hannesen", vooral larven van teken zie je wel eens over het hoofd en soms knijp je een teek wel eens kapot, waar je vervolgens geen vat meer op krijgt. Bovendien zijn in de drukke periode in juli enkele, vooral reeds eerder geringde vogels losgelaten zonder de teken te verwijderen; we hadden immers geen buisjes om ze in te verzamelen. Tot slot kunnen er gemakkelijk wel eens teken over het hoofd gezien zijn bij soorten, waar je ze niet direct verwacht of bij vogels die je kort na elkaar verschillende keren terug vangt.

Wat kunnen we na een jaar teken verzamelen reeds vaststellen?

Misschien leek het wel een beetje grootspraak: 1000 teken in een jaar. Als je aan het eind van het jaar de balans opmaakt, zijn we daar toch verrassend dicht in de buurt gekomen: 228x een vogel (mens) met in totaal 943 teken. Ondanks pittige koudeperiodes in het begin van het jaar, vinden we in alle maanden van het jaar teken bij vogels. Ze lijken gevoeliger voor een periode met regen of sneeuw dan voor kou. Als je al van een "tekenseizoen" zou willen spreken, dan kun je in het beste geval stellen, dat in de warmste maand van het jaar, juli, de meeste teken kunnen worden aangetroffen. Maar, we vangen dan ook de hoogste aantallen vogels. In oktober-november vindt er een opleving plaats, met name van het aantal individuen onder de vogels, die teken bij zich dragen. We vangen in deze tijd veel Merels, hofleveranciers van teken binnen dit onderzoek. In december komt het vangen op een laag pitje te staan en daarmee de (teken-)vangsten dus ook.

In een voorlichting van Staatsbosbeheer in de krant, een aantal jaren geleden, werd gesteld, dat mensen die in het bos kwamen wandelen, kleine kinderen maar een petje moesten opzetten als bescherming. Onze ervaring is, dat teken vanuit het lange gras of lage kruiden en struiken langs je broek omhoog kruipen. Overhangend riet na regen langs bospaden vormt tevens een risico factor.

Het ligt dan voor de hand, dat vogels, die dicht bij de grond hun voedsel zoeken, de grootste kans hebben, om teken op te lopen. Jonge vogels spelen vanaf juni een belangrijke rol als gastheer voor teken. Echter, een volwassen

mannelijke Nachtegaal is tussen 7 mei en 8 juli achtmaal in een net terecht gekomen en had bij de helft van de vangsten telkens weer opnieuw teken opgepikt. En tot mei zijn er helemaal geen jonge vogels. In het tijdschrift "Zoogdier", jaargang 24, nummer 2, zomer 2013, wordt de tekencyclus als volgt omschreven: vrouwtjes leggen ongeveer 2000 eitjes in de strooisellaag. Larven (met zes poten!) voeden zich op bijna alle warm- en koudbloedige dieren, zoals muizen, vogels, maar ook mensen. Ze laten los en na vervelling zoeken nimfen (8 poten, zoals gebruikelijk bij spinachtigen) dezelfde diergroepen op. Na weer een "bloedmaaltijd" laten ook deze los en na weer een vervelling zoeken volgroeide teken een groter zoogdier, zoals een schaap of in ons geval in het Robbenoordbos vaak een ree om zich voort te planten. Slechts zelden hebben wij een "knikkergrote" teek aangetroffen bij een vogel. Dat "ziet er doorgaans niet uit", zeker niet in geval van een kleine vogelsoort als een Winterkoning of Bosrietzanger. Wanneer je zo'n teek weghaalt, gaat dat meestal niet zonder beschadiging van de vogel, die er een bloedende open wond aan overhoudt.

"Utrecht" heeft tot nu toe vooral larven en nimfen vast gesteld. Twee van de teken die bij "mens" werden verwijderd, bleken mannetjes te zijn. Veel teken konden niet nauwkeuriger gedetermineerd worden dan *Ixodes spec.* De weinige wel gedetermineerde exemplaren bleken *Ixodes ricinus* en *I. hexagonus* (1 x) te betreffen.

Toekomst

Voor wandelaars in het bos is het aan te bevelen, uitsluitend verharde of gemaaide paden te gebruiken en met een hond, zelfs al is die aangelijnd, liever helemaal niet het bos in te gaan om te wandelen. Controleer na een bezoek aan het bos in elk geval (bijvoorbeeld onder de douche), of je ergens toch een teek hebt zitten. Hoe sneller die verwijderd wordt, hoe geringer de kans op besmetting met "Lyme". Voor ons onderzoek lopen we uit voorzorg eigenlijk in alle seizoenen met laarzen aan in het bos en met de broekspijpen in de sokken.

Het Tickbusters team in Utrecht bezint zich nog over de vorm waarin we het onderzoek zullen voortzetten. Er wordt een student opgeleid om teken nader te kunnen onderzoeken. Het gaat uiteindelijk wel om de afdeling Diergeneeskunde, die het maatschappelijk belang van onderzoek naar teken als drager van ziekteverwekkers (ziekte van Lyme) moet kunnen hardmaken.

We wachten de nog te formuleren nieuwe doelstellingen af om te bepalen, of we steekproefsgewijs of consequent alle teken blijven verzamelen.

Dijkgatsweide ontwikkelingen

Door: Otto de Vries

Dit gebied tussen het Dijkgatsbos en het Robbenoordbos is nog volop in ontwikkeling. De vegetatie verandert steeds meer ook aan de hand van het beheer. Jaarlijks wordt het gebied, welke in beheer is bij Staatsbosbeheer, geïnventariseerd op broedvogels voor het BMP (Broedvogel Monitorings Project) van SOVON. Dit verslag geeft inzicht in de aantalsontwikkelingen over de afgelopen jaren.

Je kunt het gebied nu eigenlijk indelen in diverse biotopen, namelijk de rietcompartimenten, de slenk, het grote plasdras gebied aan de zuidzijde en dan het noordelijk gedeelte met de vele plasjes, riet en grasvegetatie. De predatie op vooral de grondbroeders is aanwezig, waardoor legsels van o.a. Grutto, Kluut, Kievit en Tureluur nauwelijks succes hebben. Grutto's zijn anno 2014 nagenoeg verdwenen, maar Kievit en Tureluur doen het beter in 2014 en er blijven zelfs pullen in leven.

De ontwikkeling van riet en oud riet is bij sommigen een doorn in het oog, maar geeft anderzijds ook veel dynamiek aan het gebied. Specifieke soorten welke in dit soort gebieden voorkomen kunnen zich nu vestigen en dit zie je nu ook gebeuren.

Ook als voedsel en rustgebied voor niet broedvogels is de Dijkgatsweide van grote waarde, bijvoorbeeld als slaapplek voor overwinterende vogels welke overdag op de landerijen verblijven zoals Kleine en Wilde Zwanen.

Broedvogels 2011

Grauwe Gans	Niet meer dan twee paar met jongen hebben in het gebied gebroed
Bergeend	Er waren 7 territoriale paren aanwezig.
Krakeend	Voornamelijk in het noordelijke deel aanwezig, waarvan twee paar met jongen.
Wilde eend	Totaal 9 territoria verspreid over het gehele gebied.
Zomertaling	De soort is nu jaarlijks aanwezig en is ook territoriaal, in 2011 zijn er twee paar vastgesteld in de noordelijke helft van de Dijkgatsweide.
Slobeend	Was in 2011 met twee paar aanwezig in het noordelijk gedeelte.
Bruine Kiekendief	Deze vogels foerageerden wel op de Dijkgatsweide maar het territorium bevond zich ten westen van het gebied.
Kwartel	In 2011 zijn er twee roepende vogels waargenomen tijdens het gehele seizoen.
Waterral	Deze soort was in de eerste jaren na de aanleg al aanwezig in het gebied. Het aantal roepende vogels varieert tussen de drie tot vijf vogels tot en met 2014.
Porseleinhoen	Voor de Porseleinhoen is het gebied ook goed geschikt. 2011 was wel een top jaar met maar liefst 6 roepende vogels.
Kluut	De Kluut heeft vooral de eerste jaren gebruik gemaakt van eilandjes welke o.a. in de slenk lagen en daar veel minder ast hadden van predatie. Ook was er minder riet aanwezig en meer geschikte biotopen om te nestelen. In 2011 werden 7 bezette nesten geteld.
Kleine Plevier	Ook deze soort doet het van af het begin al goed op de Dijkgatsweide met gemiddeld 2 paar per jaar.
Bontbekplevier	Van de Bontbekplevier worden lang niet ieder jaar broedgevallen gevonden op de Dijkgatsweide. In 2011 echter wel één paar met jongen.
Kievit	Zeven territoria Kievit in 2011, maar toen was er sprake van een hoge predatie en kwamen er weinig jongen groot.
Grutto	De Grutto is het zelfde verhaal als de Kievit eigenlijk, en was ook nog eens minder talrijk. In 2011 waren er slechts 3 broedparen aanwezig.
Tureluur	De Tureluur was en is nog steeds de talrijkste weidevogel op de Dijkgatsweide. De soort was in 2011 goed verspreid over de oostelijke helft van het gebied. Er zijn toen 23 territoria vastgesteld. Maar ook hier een grote predatie druk met maar weinig jonge vogels. Er is dan ook hier een gestage afname te zien van het aantal broedparen en verplaatsing naar de zuidrand van het gebied.
Boerenzwaluw	De in het gebied liggende Dijkgatshoeve valt ook binnen het BMP plot van Sovon, in de veestal broeden 22 paar Boerenzwaluwen in 2011.
Graspieper	De Graspieper is een algemene soort op de Dijkgatsweide verspreid over het gehele gebied. In 2011 werden er 15 territoria vastgesteld.

Gele kwikstaart	Deze soort is ook stabiel qua aantal op de Dijksgatsweide, vooral aan de randen van het gebied. Er broeden gemiddeld 3 tot 4 paar per jaar.
Witte kwikstaart	Ook deze soort is stabiel met tussen de 4 tot 6 broedparen per jaar.
Blauwborst	De Blauwborst is een vaste broedvogel op de Dijksgatsweide. 2011 werden er 3 territoria vastgesteld voornamelijk in rietgebied.
Rietzanger	De Rietzanger was in 2011 nog maar met 2 paar aanwezig, maar zit de jaren hierna wel in de lift naarmate het terrein veranderde.
Kleine Karekiet	De Kleine Karekiet is een soort welke het heel goed deed in 2011. Verspreid over het gehele gebied maar liefst 35 paar.
Rietgors	Ook dit geldt voor de Rietgors welke goed gebruik maakte van het aanwezige riet op de Dijksgatsweide in 2011. Van deze soort werden er 14 territoria vastgesteld.

Overige zangers

Soorten als Fitis, Tuinfluiter, Kneu, Staartmees, Braamsluiper en Sprinkhaanzanger werden voornamelijk vastgesteld in de groenstrook langs de westrand grenzend aan het Sluitgatbos.

Broedvogels 2012

Grauwe Gans	Het aantal paren met jongen lag in 2012 iets hoger dan in voorgaande jaren, er werden nu 5 territoria vastgesteld.
Bergeend	Waar in 2011 nog 7 paar werden geteld, kwam het aantal in 2012 niet verder dan 6 paar.
Krakeend	Aantallen gelijk aan 2011
Wilde eend	Aantallen gelijk aan 2011
Zomertaling	Rond om de grote plas in het midden van het gebied werd één territorium vastgesteld. Het mannetje was met regelmaat alleen te zien.
Kwartel	In 2012 werd er maar één roepende vogel waargenomen uit het hoge gras.
Waterral	Veel minder roepende vogels dan in 2011 na een winterse periode. Werden er in 2011 nog 5 vogels vastgesteld, in 2012 slechts 2 vogels.
Porseleinhoen	Prachtig om te horen op mooie zomeravonden met een koor aan kikkers er omheen. Maar het vergt wel je aandacht waar het geluid vandaan komt als de wind ook een rol speelt. 2012 was weer een goed jaar voor de Porseleinhoen op de Dijksgatsweide met vier roepende vogels.
Waterhoen	Het Waterhoen was ineens goed aanwezig in 2012 want er werden zeker 3 territoria vastgesteld. De jaren hier voor hoogstens één paar.
Kluut	Meer geconcentreerde broedparen op nog maar twee plaatsen in 2012. Er werden 7 territoria gevonden in het noorden en zuiden van de Dijksgatsweide. De lage waterstanden in de slenk waren zeker debet hieraan.
Kleine Plevier	2 Paar, identiek aan 2011
Bontbekplevier	1 Paar, identiek aan 2011
Kievit	Deze soort lijkt langzaam te verdwijnen, want met vier paar Kievit hield het wel op in 2012 en ook geen jong wat groot kwam.
Kemphaan	Leuk was een langdurig verblijf van een Kemphaan man en wat wijfjes welke regelmatig baltsgedrag vertoonde, maar uiteindelijk toch verdwenen.
Grutto	slechts één serieus paar was aanwezig het gehele seizoen, met twee pullen bij zich werden ze nog een paar dagen gezien.
Tureluur	Een lichte afname van 23 territoria in 2011 naar 19 territoria in 2012, maar hier bleef de Tureluur de meest aanwezige weidevogel. Het broedresultaat was overigens slecht met nauwelijks pullen (predatie).
Graspieper	Met 11 territoria in 2011 tegenover 15 in 2012 was de soort toch weer goed aanwezig in het gebied en is er sprake van een gezonde populatie.
Gele kwikstaart	Net als in 2011 werden ook in 2012 hetzelfde aantal territoria, namelijk 4 paar vastgesteld.
Witte kwikstaart	Deed het in 2012 goed met 8 paar.
Snor	Er heeft en geslaagd broedgeval plaatsgevonden van de Snor in 2012, maar de soort is geen jaarlijkse soort. Bovendien zong de vogel matig. Pas laat in het seizoen zong het mannetje met regelmaat richting oostrand aan de dijk.
Kleine karekiet	De Kleine karekiet deed het echt geweldig goed in 2012 mede door het aanwezige geschikte rietareaal werden er 45 territoria vastgesteld verspreid over de gehele Dijksgatsweide.

Rietgors

Wat geldt voor de Kleine Karekiet, geldt niet voor de Rietgors ondanks de goede omstandigheden met goed riet bleef de soort stabiel met een lichte daling van 15 naar 12 territoria.

Broedvogels 2013

Grauwe Gans

De Grauwe gans is weliswaar veel aanwezig op Dijkgatsweide, maar van echt broeden is geen sprake. Ook in 2013 zijn er maar hoogstens 5 paar met jongen gezien. Overige paren met jongen die worden gezien komen van elders naar het gebied wandelen met hun pullen (mededeling L. Kelder).

Bergeend

Het aantal territoria Bergeenden veranderd niet echt, in 2013 zijn 6 baltsende paren vastgesteld.

Krakeend

4 paar verspreid over het gebied

Wilde Eend

8 paar verspreid over het gebied

Slobeend

3 paar verspreid over het gebied

Zomertaling

Deze soort is tot nu toe een jaarlijks terugkerende soort op de Dijkgatsweide. Het vergt best wel wat tijd om een goede indruk te krijgen van hoe het in elkaar zit met deze soort. Want op een gegeven moment zijn de wijfjes weg en zie je alleen mannen en dan soms ook weer een wijfje. Al met al zijn er toch twee paar vastgesteld in 2013.

Kuifeend

Dit jaar werden er baltsende kuifeenden vastgesteld welke het gehele seizoen bleven hangen en soms verscholen waren in de niet van de weg af zichtbare kleine plasjes. Er werden 2 territoria vastgesteld.

Bruine kiekendief

Was aanwezig en vertoonde ook baltsgedrag, maar uiteindelijk heeft het paar buiten de Dijkgatsweide gebroed.

Waterral

Het aantal roepende vogels bleef ook in 2013 steken op twee vogels na weer een korte maar heftige winter periode welke vooraf ging aan het broedseizoen. *(2014 is al weer veel beter met tot nu toe 4 tot 5 roepende vogels)*

Porseleinhoen

Geen hoger aantal dan twee roepende vogels in 2013, in tegenstelling tot 2012 toen er vier vogels riepen. Nu waren het er niet meer dan twee in 2013.

Waterhoen

Heeft zich wel gevestigd, want ook in 2013 werden er drie territoria vastgesteld, voornamelijk in het noordelijk gedeelte van de Dijkgatsweide waar zich vele kleine plasjes bevinden.

Scholekster

Ook een blijvertje in het gebied, maar neemt niet toe in aantal het blijven twee paar. Bij de slenk en op het plas / dras gedeelte.

Kluut

Is het gebeurd? Het ziet er naar uit van wel. Nog slechts drie territoria en ook geen pullen die uitgevlogen zijn. Nesten die bebroed worden zijn binnen enkele dagen al weer verlaten. Mede doordat de nesten niet meer op eilandjes liggen en bereikbaar zijn voor predatoren.

Kleine Plevier

Een heel goed seizoen voor de Kleine Plevier op de Dijkgatsweide was 2013. Met vier territoria was dit het hoogste aantal tot nu toe op de Dijkgatsweide.

Bontbekplevier

Geruime tijd baltsende vogels werden er waargenomen bij de slenk. Later zijn de vogels verplaatst naar een rand aan de grote plas, niet zichtbaar van uit de uitkijktoren.

Kievit

Verspreid over het oostelijk gedeelte van de Dijkgatsweide werden in 2013 nog 6 territoria vastgesteld met dezelfde resultaten als in 2012. Hiermee blijft de soort zich handhaven in het gebied.

Grutto

Nog steeds twee paar baltsende vogels aanwezig het gehele seizoen.

Tureluur

Handhaaft zich ook nog steeds en er zijn talrijke baltsende vogels zichtbaar rond het plasdras gebied maar noordelijk hier van zijn de meeste actief geweest. Totaal zijn er nog 7 territoria vastgesteld.

Boerenzwaluw

Het aantal broedparen op de Dijkgatshoeve in de veestal aldaar bedroeg in 2013 nu 22 paar.

Graspieper

Deze soort neemt af en daalde naar 7 paar in 2013, dit kan tijdelijk zijn.

Gele kwikstaart

Deze soort deed het juist weer heel goed in 2013 op het middelste gedeelte van de Dijkgatsweide werden er verspreid 7 paar vastgesteld.

Witte kwikstaart

Een goed kwikstaarten jaar kennelijk, want ook de Witte Kwikstaart deed het veel beter dan in voorgaande jaren. Veel meer verspreid over het gebied werden er 7 paar vastgesteld in 2013.

Blauwborst

Blijft het goed doen met vier paar op de Dijkgatsweide. Twee paar langs de westrand en twee paar in het gebied zelf.

Roodborsttapuit	De Roodborsttapuit vinden we vooral langs de rand van westelijk gedeelte van de Dijkgatsweide. In de ruigte van riet en bosjes. In 2013 werd er één paar gevonden.
Snor	Een territorium werd vastgesteld in een dicht rietperceel waar de vogel slecht zong, maar wel met voer werd gezien.
Sprinkhaanzanger	Sprinkhaanzangers werden vastgesteld langs het bekende bospad langs de slenk en 1 territorium richting Sluitgatweg.
Rietzanger	Deze soort blijft redelijk op pijl met 5 gevonden territoria voornamelijk in de boezem aan de westrand.
Bosrietzanger	In 2013 ineens een forse toename van de Bosrietzanger in de boezem aan de westrand langs de lage kwelvaart. Waarschijnlijk mede door het opschietende hout.
Kleine karekiet	Na een jaar met 45 paar nu weer terug naar 28 paar, maar ook niet verkeerd. deze soort doet het gewoon erg goed in het gebied.
Rietgors	De Rietgors had een goed jaar in 2013 met 19 vastgestelde territoria.

De Dijkgatsweide is een gebied volop in ontwikkeling en je ziet het jaarlijks veranderen. De vegetatie wordt gemaaid, er wordt gehooid en er blijft nu ook oud riet staan. Grote velden met bloeiende klaver soorten is prachtig om te zien en leveren weer diverse soorten vlinders op. De begrazing met koeien van de Dijkgatshoeve doet ook zijn werk in het gebied door de betreding van oevers. Velden met Zulte Asters zijn nog volop aanwezig en laten zien dat het gebied brak is. En wat is er allemaal niet meer te zien en horen.

Begrazing door koeien is in de zomermaanden te zien in de Dijkgatsweide (Foto: Otto de Vries)

De Dijkgatsweide leeft!

Tellingen van zwarte sterns en visdieven op slaapplaatsen in het IJsselmeergebied in 2012

Door: Jan van der Winden (Bureau Waardenburg)

In navolging van eerdere jaren zijn in 2012 wederom zwarte sterns geteld op slaapplaatsen in het IJsselmeer en in de Randmeren. Het project wordt in samenwerking met vrijwilligers uitgevoerd waarbij zoveel mogelijk plekken worden gecontroleerd op de aanwezigheid van slaapplaatsen en de aanwezige sterns worden geteld. Omdat in het IJsselmeergebied in dezelfde periode tellingen van reuzensterms op slaapplaatsen plaatsvinden worden veel potentiële locaties in de goede periode onderzocht.

Methodes

Tegenwoordig bevindt de hoofdslaapplaats van zwarte sterns en visdieven zich op het eiland "de Kreupel" in het IJsselmeer. Locaties waar in het recente verleden visdieven en zwarte sterns sliepen zijn gedurende het seizoen ten minste één maal op aanwezigheid van sterns gecontroleerd, of er is bij lokale vogelwerkgroepen navraag gedaan over de huidige geschiktheid of aanwezigheid van zwarte sterns in de avond.

De Kreupel is vrijwel wekelijks bezocht in de periode juli-augustus, maar slechts op vier momenten kon een redelijk goede indruk verkregen worden van de aantallen zwarte sterns op de slaapplaats. De tellingen zijn hier lastig omdat de sterns in het donker aankomen en niet op alle avonden even goed zichtbaar zijn, bijvoorbeeld als het donker weer is. Arriverende vogels gaan vaak rondvliegen met reeds aanwezige exemplaren zodat onduidelijk is wat de arriverende aantallen zijn. Bovendien was het weer op verschillende avonden, waarop tellers op het eiland waren, matig. Het was geregeld regenachtig, vaak met donkere wolken aan de hemel. De sterns slapen ook niet altijd op dezelfde locatie zodat de vooraf gekozen tellocatie niet altijd optimaal is. Doordat er vaker in het seizoen geteld wordt, ontstaat er in ieder geval een redelijke indruk van de maximale aantallen. Vatrop (Balgzand) werd in 2012 op vier avonden in de piekperiode geteld. Daarnaast werden incidenteel andere locaties in het IJsselmeergebied en de Randmeren bekeken, onder meer tijdens de tellingen van reuzensterms op slaapplaatsen die simultaan plaatsvonden op 17, 24 en 31 augustus.

Zwarte stern

In tabel 1 zijn de gegevens van de tellingen op de Kreupel en het Balgzand weergegeven. Op vier momenten was op de Kreupel sprake van een situatie waarin de aantallen redelijk geteld konden worden. Een vijfde telling, op 17 augustus leverde minstens 8.000 zwarte sterns op, maar deze telling was incompleet. Bij Vatrop werden dit jaar drie keer langsvliegende sterns op weg naar het Balgzand systematisch geteld. Daarnaast werd op 16 augustus een schatting gemaakt van de aantallen op het Balgzand. Evenals voorgaande jaren vallen de grote fluctuaties van dag tot dag op van vogels die naar het Balgzand vliegen, waarbij de aantallen op sommige dagen hoog kunnen zijn. De totale aantallen zwarte sterns waren in 2012 wederom relatief laag (figuur 1). Maximaal waren er op 10 augustus in totaal ongeveer 17.000 zwarte sterns aanwezig.

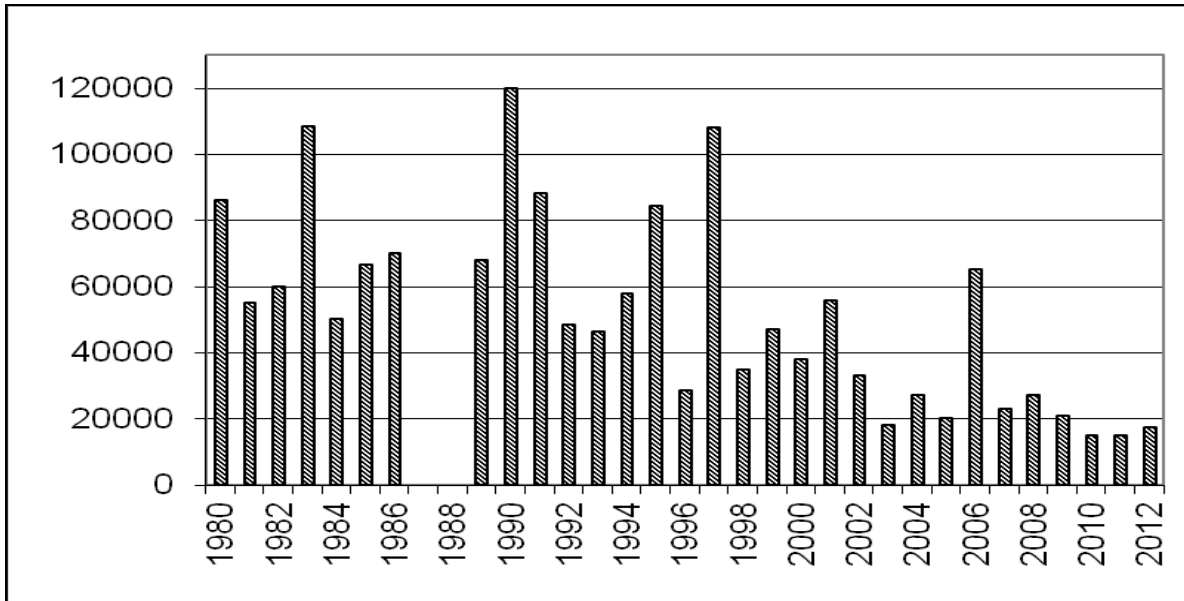
Elders in het IJsselmeergebied, zoals de Workumerwaard, Kinseldam en Steile Bank sliepen hooguit enkele tientallen zwarte sterns. Uit de Randmeren werden geen wezenlijk aantallen gemeld. Locaties zoals de Natte Hond zijn inmiddels ongeschikt als slaapplaats. De aantallen van de overige locaties vallen dus in het niet bij de Kreupel en het Balgzand. Naar schatting zullen elders maximaal in totaal enkele honderden zwarte sterns slapen.

Tabel 1. Aantallen zwarte sterns op slaapplaatsen van de Kreupel en het Balgzand in 2012. Voor andere locaties zie tekst.

Datum	Vatrop	Kreupel	Som
26 en 27 juli	1.553	10.000	11.553
2 augustus	4.137	n.g.	nvt
4 augustus		12.880	Nvt
10 augustus	1.052	16.000	17.052
16 en 17 augustus	2.500	>8000	Nvt
25 augustus	n.g.	9.000	Nvt

Figuur 1. Aantalsontwikkeling van de zwarte stern in het IJsselmeergebied in de periode 1980-2012.

Gepresenteerd zijn de maximaal vastgestelde aantallen per jaar.

Visdieven

Op 10, 17 en 24 augustus augustus werden respectievelijk minstens 15.000, 10.000 en 6.555 visdieven op de slaappleats van de Kreupel geteld. De aantallen op de slaappleats zijn zoveel mogelijk gescheiden van de vogels van de lokale broedkolonie die op dat moment deels nog bezet was. Op het Balgzand werden op 16 augustus ongeveer 3.000 visdieven geteld. Hiervan zal een beperkt deel waarschijnlijk van het IJsslemeer afkomstig zijn. Op 3 september 2012 werden in de avond 600 visdieven geteld bij Wervershoof (Vooroever, Onderdijk). Het kan zijn dat dit een voorverzamelplaats was van vogels die later naar de Kreupel gevlogen zijn. Vermoedelijk slapen er buiten de Kreupel in het IJsselmeergebied vele honderden visdieven. Zo sliepen er op 24 augustus minimaal 30 op de eilanden bij de Workumerwaard.

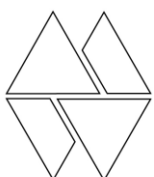
Dankwoord

De coördinatie van de tellingen is uitgevoerd door een samenwerking tussen SOVON Vogelonderzoek Nederland en Bureau Waardenburg in het kader van het Watervogelmeetnet van het Netwerk Ecologische Monitoring. Dit vindt plaats in opdracht van Rijkswaterstaat-Waterdienst, Vogelbescherming Nederland en het Ministerie van Economische zaken-Gegevensautoriteit Natuur.

Ook in 2012 konden de tellingen niet uitgevoerd worden zonder de inzet van vele personen. Met name Leon Kelder (Staatsbosbeheer) wordt bedankt voor zijn inzet om de tellers op de Kreupel te krijgen en zelf de nodige tellingen uit te voeren. De Vogelwerkgroep Wierhaven en vooral Otto de Vries wordt bedankt voor de tellingen bij Vatrop. Op de Kreupel hielpen de volgende personen met de tellingen: Debby Doodeman, Dick van Houwelingen, Ronald in 't Veld, Eric van der Velde, Sjoerd Dirksen, René Vos, Naomi Stuiver, Niels Hogeweg, Peter van Horsen, Jan van der Winden en Jasmijn Hulleman. Bob Woets telde bij het Balgzand. Olaf Klaassen verstreek informatie over visdieven en zwarte sterns die verzameld werd tijdens tellingen van reuzensterns op slaappleatsen in het IJsselmeergebied.

Literatuur

Klaassen O. 2011. Slaappleatstellingen van Reuzensterns in nazomer 2011.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Agenda

Algemeen

Voor alle onderstaande activiteiten uit de agenda geldt dat deelnemers zich dienen aan te melden via educatie@wierhaven.nl onder vermelding van naam en telefoonnummer. Bij wandelexcursies wordt goed schoensel aanbevolen. Alle excursies zullen plaatsvinden op bestaande wegen of paden, maar met name bij excursies in het bos kunnen daar vochtige paden bij zitten. Hou hier rekening mee bij uw schoeiselkeuze.

27/06 | 22:00 uur - 00:00 uur | Nacht van de Nachtvlinder (en vleermuizen)

Op 27 juni 2014 gaan we op zoek naar nachtvlinders tijdens de nacht van de nachtvlinder. Iedereen kent ze wel: "motten", maar wisten jullie dat er in Nederland wel ruim 400 verschillende soorten motten voorkomen? Op deze avond plaatsen we weer ons speciale nachtvlinderdoek (een groot wit laken met een speciale vlinderlamp) op Camping Wieringerrand in het Robbenoordbos, in de hoop vele mooie soorten nachtvlinders waar te nemen. Op zo'n avond is het natuurlijk tevens de moeite waarde om te luisteren of er nog vleermuizen actief zijn. Iedere soort vleermuis is met speciale geluidsapparatuur te herkennen. Gaat u ook mee?

Datum | 27-06-2014

Aanvang | 22:00 uur

Startlocatie | Camping Wieringerrand, Hippolytushoeveerweg 2, Wieringerwerf

12/07 | 14:00 uur - 16:00 uur | Vlinderwandeling rondom Medemblik

De jaarlijks terugkerende vlinderexcursies zijn altijd bijzonder populair. Tijdens een wandeling van zo'n 2 uur gaan we op zoek naar zoveel mogelijk vlinders langs de IJsselmeerkust van Medemblik. Er zijn hier enkele jaren geleden diverse (schier-)eilandjes aangelegd welke inmiddels begroeid zijn met diverse soorten vlinderrijke planten. Algemene tuinsoorten als Klein Koolwitje, Dagpauwoog en Kleine Vos zijn hier vaste gast, maar ook wat minder algemene soorten vlinders worden hier regelmatig gezien, zoals Icarusblauwtje, Bruin Blauwtje en Argusvlinder. Kortom, een lekker frisse wandeling welke met mooi weer diverse soorten vlinders en vogels zal opleveren.

Datum | 12-07-2014

Aanvang | 14:00 uur

Startlocatie | Camping Wieringerrand, Hippolytushoeveerweg 2, Wieringerwerf

16/08 | 09:00 uur - 11:00 uur | Vogels rondom Medemblik

Sinds enkele jaren zijn vlak voor de kust van Medemblik enkele eilandjes aangelegd in de ondiepten van het IJsselmeer. Deze eilandjes hebben een enorme aantrekkingskracht op vogels, met name op meeuwen, sterns, eenden en steltlopers, maar ook zangvogels zitten veel in de aangrenzende bosjes. Tijdens deze 2 uur durende wandeling zullen we ons richten op deze nieuwe natuurgebiedjes en de voorkomende vogelsoorten. Met de interessante ligging in het IJsselmeer kan het aanbod er met de minuut veranderen! Naast vogels zullen we tijdens de wandeling ook stilstaan bij de aanwezige vlinders.

23/08 | 10:00 uur - 12:00 uur | IJsvogel, de blauwe parel van het Robbenoordbos

Altijd al eens een IJsvogel in het echie willen zien? In de maand augustus heb je een goede kans er 1 te treffen! Daarom organiseren we een heuse IJsvogeltocht op 23 augustus. Tijdens deze wandeling gaan we proberen de IJsvogel te zien. Ondanks zijn felblauwe voorkomen is de soort het makkelijkst te vinden door op zijn geluid af te gaan. Onze excursieleiden zal jullie dan ook attent proberen te maken op het geluid van deze prachtige soort! IJsvogelgarantie valt niet te geven, maar een goede kans bieden we u wel. Helpt u mee zoeken?

23/08 | 14:00 uur - 16:00 uur | Vlinderwandeling op het Wierholt

Vlinders en het Wierholt, het lijkt een combinatie die niet meer weg te denken is uit ons excursieprogramma. Bijna jaarlijks lijken we prachtig weer te hebben en het zorgt altijd voor een groot arsenaal aan vlindersoorten. Niet zo algemene soorten als Landkaartje, Bruin Blauwtje en Argusvlinder worden bijna jaarlijks waargenomen tijdens een prachtige wandeling door een vrij nieuw natuurgebied aan de zuidrand van het Robbenoordbos. Naast dagvlinders zullen we ook kort stilstaan bij nachtvlinders, libellen en wie weet zien we nog wel een Ree.

06/09 | 20:30 uur - 23:00 uur | Motten op zijn mooist

Nieuw in het programma is een 2^e nachtvlinderexcursie binnen 1 kalenderjaar. Deze avond zullen we opnieuw nachtvlinders kijken bij Camping Wieringerrand in het Robbenoordbos. In Nederland komen 100-den soorten nachtvlinders voor en iedere maand verschillen de soorten die je op het doek kunt verwachten. Deze avond zullen we opnieuw proberen om zoveel mogelijk soorten waar te nemen. Voordeel van deze avond is dat we een stuk vroeger kunnen starten dan de juni-excursie! Kom ook eens mee-nachtvlinderen en beleef de bijzondere wereld van deze vaak onderbelichte soortgroep.

14/09 | 14:00 uur - 16:00 uur | Jeugdactiviteit: Braakballen pluizen

Is het nou een Veldmuis, Huismuis, Bosmuis of een spitsmuis? Of zou het toch een Bruine Rat geweest zijn wat de Kerkuil gisteren gevangen heeft? Om dat te weten te komen zullen we op zoek moeten gaan naar prooiresten in de braakval van de Kerkuil. En wat is er nou leuker dan een middagje braakballen pluizen? Tijdens deze middag, speciaal gericht op de jeugd, zal uilenkenner Luc Smit de kinderen helpen bij het uitpluizen van een hele bak met braakballen en met behulp van identificatiekaarten proberen zoveel mogelijk soorten muizen en andere beestjes vast te stellen! Kom ook helpen en doe mee met je eigen onderzoekje!

21/09 | 08:00 uur - 11:00 uur | Vogels in de hand voor onderzoek

Misschien heeft u het wel eens gezien, een vogel met een ring om zijn of haar poot. Heeft u zich altijd al eens afgevraagd hoe dat werkt en waarom dat gebeurt? In dat geval is deze ochtendexcursie voor u het ideale moment om het van nabij mee te maken en vele soorten van dichtbij te kunnen bekijken. Ooit gezien hoe mooi een Pimpelmees van dichtbij is? Beleef het tijdens deze ochtend, waarbij u in aanraking komt met een stukje onderzoek binnen de vogelwereld.

18/10 | 07:15 uur - 11:00 uur | Vogeltrek, de magie van het kompas en de klok

Trekvogels, iedereen kent de term wel. Maar heeft u er ooit bij stilgestaan dat de zingende Roodborst in het voorjaar en de Roodborst op de voederplank in de winter naar alle waarschijnlijkheid verschillende exemplaren zijn? Dit en vele andere interessante feitjes zullen aan bod komen tijdens deze ochtendexcursie, waarbij we gaan proberen zoveel mogelijk trekvogels waar te nemen. Dit alles is zeer afhankelijk van weersomstandigheden. Tijdens deze ochtendexcursie zullen we plaatsnemen op het bunkercomplex bij Den Oever om gedurende de ochtend te kijken en luisteren naar overtrekkende vogels. U zult versteld staan naar de diversiteit aan geluidjes en vluchtbewegingen die we deze ochtend zullen waarnemen.

19/10 | 14:00 uur - 16:00 uur | Jeugdactiviteit: Timmer je eigen voederplank!

Enthousiast geworden van het verhaal over nestkastjes timmeren en kun je niet wachten tot volgend jaar? Kom dan naar deze leuke jeugdactiviteit en timmer je eigen voederplank of pindakaaspothouder! Op deze middag maakt iedereen zijn eigen voederplank of pindakaaspothouder en kan deze mee naar huis nemen!

28/12 | 09:00 uur - 11:30 uur | De (winter) ganzen van de polder

Ganzen, iedereen ziet ze wel eens, maar welke soorten lever hier nou eigenlijk? In de wintermaanden komen vele soorten ganzen naar Nederland om de kou in Noord-Europa te ontvluchten en hier hun voedsel te zoeken. Ook de Wieringermeer en Wieringen zijn geliefd bij diverse soorten. Welke soorten dat zijn? Dat gaan we tijdens deze excursie allemaal proberen uit te leggen en te laten zien. We zullen met auto's een aantal gansrijke locaties bezoeken en meer vertellen over de soorten, het voorkomen, het voedsel en andere interessante feitjes!

30/12 | 20:00 uur - 22:30 uur | Tureluurs: Meten is weten (Wim Tijsen)

Tureluurs en Wim Tijsen, ze lijken onafscheidelijk. Wist u dat Tureluurs er soms met hun buurman of buurvrouw vandoor gaan als hun jarenlange trouwe partner te laat arriveert uit hun wintergebied? En dat deze wintergebieden variëren van de Engelse kust, de Portugese zoutwater meren of de binnenlanden van Afrika? Wim Tijsen doet al jaren onderzoek naar Tureluurs op (met name) Wieringen en komt u daar deze avond alles over vertellen! Laat u verrassen door de leuke verhalen van Wim en wie weet treft u wel eens een Tureluur van Wim aan tijdens één van uw winterse zonzakanties.

Tips?

Heeft u suggesties of tips voor ons activiteitenprogramma? Laat het ons dan weten via educatie@wierhaven.nl of bezoek één van onze werkgroepavonden of ledenvergaderingen! Wie weet staat uw excursie op maat dan volgend jaar wel in ons activiteitenprogramma!

Te koop: Nestkasten en Pindakaaspothouders!

Heeft U nog geen pindakaaspothouder of nestkast of is deze afgelopen periode uit elkaar gevallen? Zie hier uw oplossing! Een gloednieuwe nestkast of pindakaaspothouder en u steunt ook nog Natuurvereniging Wierhaven!

Nestkast: € 7,50 per stuk

Pindakaaspothouder: € 5,- per stuk

Geïnteresseerd?

Ben je geïnteresseerd in één van bovenstaande producten en wil je Natuurvereniging Wierhaven ook nog steunen? Om er één te bestellen of voor meer informatie kun je een e-mail sturen naar: secretaris@wierhaven.nl

(Met dank aan lid Theo Neuvel voor het maken van de nestkasten en pindakaaspothouders!)

Zeilexcursies naar vogeleiland de Kreupel 2014

Vogeleiland de Kreupel, een uniek vogelgebied enkele kilometers uit de kust van Enkhuizen. Het eiland is bij veel mensen niet eens goed bekend en toch is het een van de belangrijkste vogelgebieden van Nederland. Het bestaat uit een tweetal grotere en meerdere kleine eilanden, omringd door ondiep water, slikken en geulen.

Er broeden duizenden vogels als visdieven, kokmeeuwen, zwartkopmeeuwen, aalscholvers en vele soorten eenden. Om deze bijzondere plek te kunnen bekijken organiseert Fogol enkele vogelexcursies naar het eiland. Elke excursie met een andere thema met een lezing.

Voor meer informatie: www.fogol.nl

13 juli 2014: Zeilen naar de grootste visdiefkolonie van Europa

Spreker: Sjoerd Dirksen

Hoe zal het de visdieven van de Kreupel in 2014 vergaan?

Het IJsselmeer is een groot zoetwatermeer dat vanwege de omvang en kwaliteit plaats biedt aan omvangrijke populaties van vele vogelsoorten. De visdief is er één van.

De visdief heeft hier altijd grote kolonies gehad zoals in het verleden op de schelpenbanken van de Zuiderzee voor de Friese kust. Na de aanleg van de Afsluitdijk bleef het gebied als broed- en voedselgebied in trek met kolonies bij Onderdijk en voor de Friese kust. Na de aanleg van vogeleiland de Kreupel, zijn de aantallen toegenomen. Er broeden hier nu zelfs 5000 paar visdieven, waarmee dit de grootste Europese kolonie is. In de beginjaren was het broedsucces goed, maar vanaf 2009 was het in de meeste jaren slecht. Er kwamen deze jaren vrijwel geen jongen groot. De ouders brengen niet genoeg voedsel aan.

Tijdens deze excursie zeilen we langs vogeleiland de Kreupel en kunt u de visdiefkolonie met eigen ogen bekijken vanaf de boot. Natuurlijk zullen we ook veel andere vogels tegen komen onderweg en op het eiland. Op de Kreupel broeden onder meer ook aalscholvers, kokmeeuwen en zwartkopmeeuwen.

Tijdens deze tocht vaart Sjoerd Dirksen mee. Hij doet onder andere onderzoek naar de visdief. Aan boord geeft hij ook een korte lezing over de visdieven van de Kreupel. Hij vertelt hoe het de afgelopen jaren is gegaan, maar zal ook ingaan op de nieuwste ontwikkelingen in 2014. Zou de mogelijke sluiting van de visserij gunstig zijn voor de visdieven van de Kreupel?

Vertrek Enkhuizen, 12:00u, terug 17:00u, EUR 39,50, inclusief biologische lunch.

9 én 23 augustus 2014: Zeilen naar de grootste zwarte stern slaapplaats van Europa

Spreker: Jan van der Winden

Wist u dat vogeleiland de Kreupel in de nazomer de belangrijkste slaapplaats is voor zwarte sterns in Europa?

Tijdens deze excursie zullen we deze enorme slaapplaats van de zwarte sterns bekijken. In de nazomer is vogeleiland de Kreupel de enige plek waar je duizenden zwarte sterns bij elkaar kan zien. Onderweg zullen we al veel foeragerende visdieven en zwarte sterns tegenkomen en als we geluk hebben zien we dwergmeeuwen. We varen met de vogels mee, die richting het eiland vliegen en zullen daar het anker uitgooien of aanmeren in het haventje naast het vogeleiland. Beleef dan een zonsondergang op het IJsselmeer tussen duizenden vogels.

Tijdens deze tocht vaart 'Herman Klomp prijs winnaar 2012' Jan van der Winden mee. Hij bestudeert de ecologie van de zwarte stern in binnen- en buitenland. Aan boord geeft hij een korte lezing over de zwarte stern, waarbij ook enkele spannende nieuwe feiten van recent onderzoek gepresenteerd worden.

Vertrek Enkhuizen, 17:00u, terug 23:30u, EUR 49,50, inclusief biologische zomers Italiaans pastabuffet.

Meer info op www.fogol.nl

ALGEMENE INFORMATIE

BESTUUR

Het bestuur van Natuurvereniging Wierhaven wordt gevormd door:

Functie	Naam
Voorzitter	John van Dorland
Secretaris	Bob Woets
Penningmeester	Klaas van den Berg

Het bestuur kan aangevuld worden met 2 leden. Geïnteresseerden kunnen zich melden via bestuur@wierhaven.nl

CONTACT

Het postadres van Natuurvereniging Wierhaven is:

Natuurvereniging Wierhaven
AC de Graafstraat 18
1771 CH Wieringerwerf
secretaris@wierhaven.nl
www.wierhaven.nl

VERENIGINGSBLAD 'De Meerkoet'

Het verenigingsblad 'De Meerkoet' verschijnt 2x per jaar. Daarnaast worden leden waarvan het e-mailadres bekend is voorzien van een digitale nieuwsbrief met de laatste natuurnieuwtjes uit de regio. De Meerkoet of de digitale nieuwsbrief niet ontvangen? Neem contact op met secretaris@wierhaven.nl

Werkgroep jeugd

Deze werkgroep richt zich op alle jeugdgerelateerde zaken zoals excursies, workshops, doe-dagen en overige jeugdgerelateerde zaken.

E-mail: jeugd@wierhaven.nl

Werkgroep educatie

De werkgroep educatie richt zich op de organisatie van alle excursies, cursussen, natuurdagen en overige aan educatie gelinkte bezigheden. Het jaarlijkse excursieprogramma wordt tevens door deze werkgroep opgezet.

E-mail: educatie@wierhaven.nl

Werkgroep redactie

De werkgroep redactie is verantwoordelijk voor de uitgifte van de Meerkoet en de digitale nieuwsbrief.

E-mail: redactie@wierhaven.nl

Werkgroep website

De werkgroep website is verantwoordelijk voor de opzet en inhoud van alle webgerelateerde zaken, zoals de website en de facebookpagina.

E-mail: website@wierhaven.nl